

Ungváry Rudolf

A besorolási adatcsere- formátum bővülése.

A legutóbbi két évtized
fejleményei

Ungváry Rudolf, Országos
Széchényi Könyvtár

A MARC21 kiadásai és aktualizálásuk az egyes változatok között eltelt évekkel

Az aktualizációk közötti idők csökkennek (a változás gyorsul)

<i>kiadás év</i>	<i>aktualizálás</i>	<i>köztes idők</i>
• 1. kiadás 1968		
• 2. kiadás 1976		8 év
•	1. aktualizálás: 1988	2 év
•	2. aktualizálás: 1991	3 év
• 3. kiadás 1993		2 év
•	1. aktualizálás: 1995	2 év
•	2. aktualizálás: 1997	2 év
• 4. kiadás 2008		1 év
•	1. aktualizálás: 2009	1 év
•	2. aktualizálás: 2010	1 év

A bővülés iránya: az információs (0XX), tárgyszói (15X) és a relációs (4XX/5XX) adatok – összefoglalóan a szemantikai jellegű adatok

adatmező	változás- szám	feldolgozási típus	jelleg
cím (130)	1	formális (tételfeji)	bibliográfiai
név (100)	6	formális (tételfeji)	bibliográfiai
tárgyszó (15X)	6	tartalmi (tételfeji)	szemantikai
információs (0XX)	16	tartalmi (metametaadat)	szemantikai
információs (3XX)	16	névtér	szemantikai
reláció (4XX/5XX)	51	relációs	szemantikai

100 1# \$aBabits \$jMihály \$d1883-1941
130 #0 \$aMatematika \$btanári kézikönyv

tételeji/formális/bibliográfiai
(6+1 változás)

155 ## \$atörténelmi atlasz

tételeji/tartalmi/szemantikai
(6 változás)

tartalmi/metameta/szemantikai
(16 változás)

008/33 c
100 1# \$aKis \$jA. É.
024 #7 \$ahttp://errol.oclc.org/laf/n_80089923.html \$cOCLC
100 #1 \$aRadnóti \$jMiklós \$d1909–1944

100 ** \$aKovács \$jIstván \$c1942–2010 \$g20101025
370 ** \$aKaposfő \$bBudapest \$eKaposvár \$s1966 \$t2001 \$eBudapest \$s2001
\$u<http://www.loc.gov/marc/authority/ad370.html> \$vRévai Nagy Lexikona

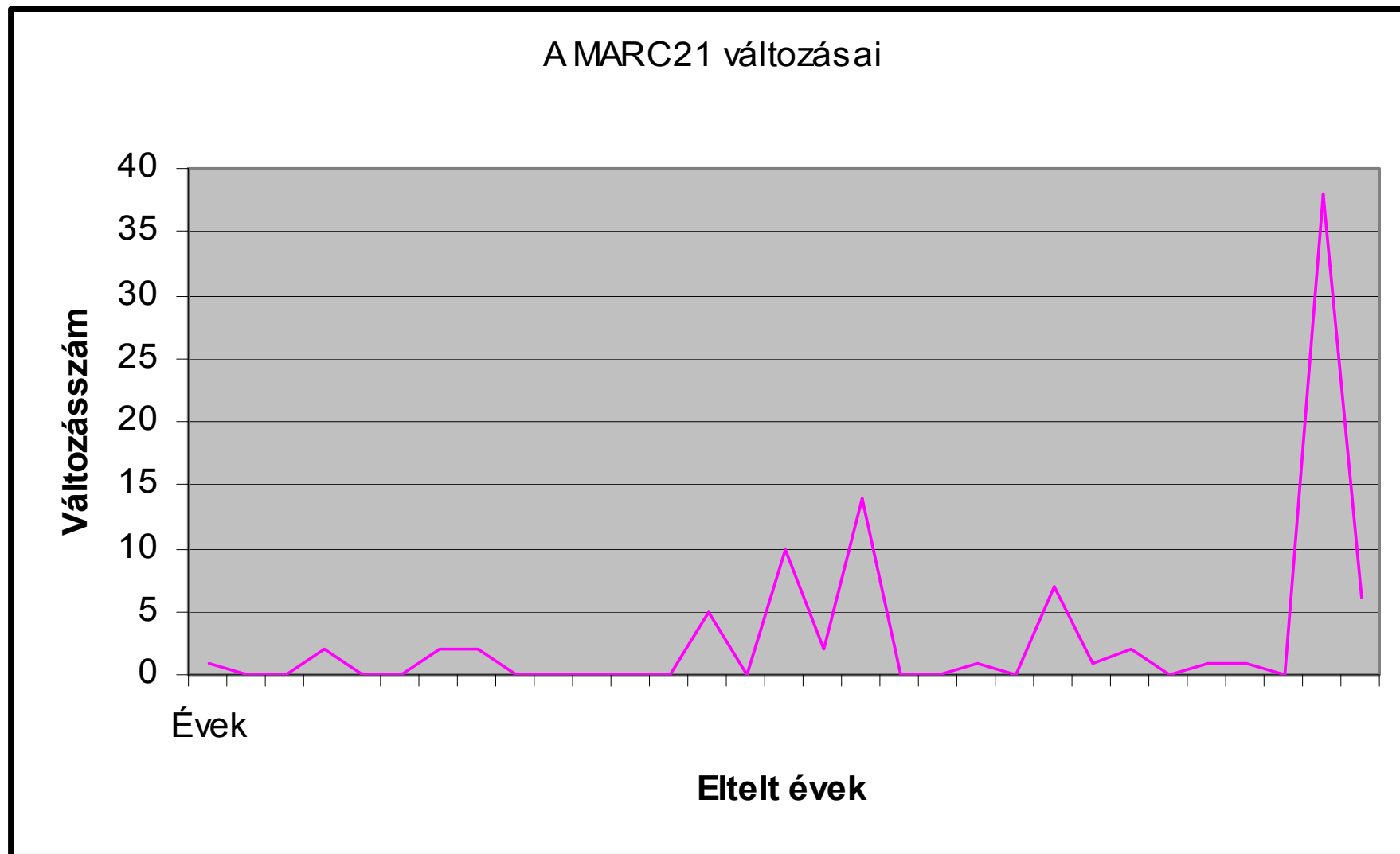
névtéri/szemantikai (16 vált.)

151 ## \$aCluj
550 ## \$wa \$aKolozsvár

relációs/szemantikai (51 vált.)

A MARC21 változásainak időbeli eloszlása 1968 és 2011 között.

Növekvő tendencia

Ungváry Rudolf, Országos
Széchényi Könyvtár

024 Egyéb szabványos azonosító

Nemzetközi szervezet (pl. ISO, OCLC) által szabványosított, más mezőben nem rögzíthető azonosítói

PI.: **VIAF** (Virtual International Authority File) – **DB és LC : OCLC tartja fenn**

- 000 00319nz a22001330 4500
  - 001 000000015847
  - 003 CaOOAMICUS
  - 005 20050203151804.0
  - 008 050203nn acnnaabn a aaa d
  - 024** #7 \$a<http://nektar.oszk.hu/resource/auth/35> \$cOSZK
  - 024** #7 \$a4935555 \$cVIAF-ID
  - 024** #7 \$ahttp://errol.oclc.org/laf/n_80089923.html \$cOCLC
  - 100** #1 \$aRadnóti \$jMiklós \$d1909–1944
  - 667 ## \$aKöltő, műfordító
- „remek URI” (cool URI)[OSZK]*
- OCLC-azonosító*

VIAF: virtuális nemzetközi besorolási adatállomány

Jelentős a jövőben szerep.

Jelenleg 19 nemzeti könyvtár egységesített személynévállományát szolgáltatja.

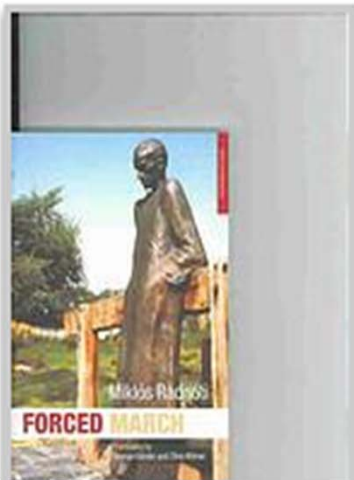
Az adatokat nem egy központi szerveren tárolják, hanem az egyes könyvtárakban, de biztosítják, hogy közös felületen legyenek elérhetőek. Ezért nevezik az így elérhető állományt „virtuálisnak”.

Minden besorolási adat – megőrizve a forráskönyvtárban adott azonosítóját – egységes VIAF azonosítót kap.

Egyelőre csak személynév-besorolási adatokat tartalmaz

Adott könyvtár on-line katalógusában is meg lehet nézni, hogy a VIAFban résztvevő más könyvtárakban megvan-e az adott szerző műve, mégpedig **anélkül, át kellene térni akár a VIAFra, akár másik könyvtárra.**

VIAF-rekord és találatai

Radnóti, Miklós, 1909-1944

Radnóti, Miklós

1909-1944 , רדנוטי, מיקלוש,

VIAF ID:4935555

Selected Titles

1. Don Quijote (18)
2. Radnoti Miklos osszes versei es muforditasai. (13)
3. Radnóti Miklós. Összes versei és műfordításai (11)
4. Tajtékos ég (10)
5. Bori notesz (10)
6. Radnóti Miklós művei (8)
7. Radnóti Miklós összegyűjtött versei és versfordításai (7)
8. Radnoti Miklos osszes versei es versforditasai (7)
9. Gewaltmarsch Ausgewählte Gedichte (7)
10. Radnóti Miklós válogatott versei (6)

Ungváry Rudolf, Országos
Széchényi Könyvtár

URI-t tartalmazó \$u almező alkalmazásának példája a 678-as történeti megjegyzés mezőben: **HUNMARC-rekord**

001 000000015847

005 20080713231232.0

008 000103 n ang ba n n ana

151 ## \$aBudapest. Citadella ← *tételfej*

451 ## \$wv \$aCitadella

551 ## \$wg \$adunántúli vár

551 ## \$wg \$aerőd

551 ## \$wj \$aBudapest \$b1. kerület

551 ## \$wm \$aGellért-hegy

678 1# \$a1850-54 között épült Emanuel Zitta hadmérnök tervei szerint; 1854-67: osztrák erőd, 1967-től Budapest Főváros tulajdona. 1869-ben végleg kivonul belőle a katonaság. 1942-44 között lengyel hadifoglyok tábora, 1944-45 között Wehrmacht légvédelmi bázis, 1945 január-február között Wehrmacht katonai kórház és erőd. 1969-től kezdődik idegenforgalmi hasznosítása

\$u<http://www.citadella.hu/hun/helytort.htm>

a történeti megjegyzés forrásának webhelye

URI-t tartalmazó \$u almező alkalmazásának példája a 678-as történeti megjegyzés mezőben: a [megjelenített tezaszcikk \(Köztaurusz\)](#)

Budapest. Citadella

Történet: 1850-54 között épült Emanuel Zitta hadmérnök tervei szerint; 1854-67: osztrák erőd, 1967-től Budapest Főváros tulajdona. 1869-ben végleg kivonul belőle a katonaság. 1942-44 között lengyel hadifoglyok tábora, 1944-45 között Wehrmacht légvédelmi bázis, 1945 január-február között Wehrmacht katonai kórház és erőd. 1969-től kezdődik idegenforgalmi hasznosítása.

<http://www.citadella.hu/hun/helytort.htm>

helyettesíti vagylagosan típusa

Citadella
dunántúli vár
erőd

nagyobb egysége helye

Budapest. 1. kerület
Gellért-hegy

webes forrásazonosító

034 Kartográfiai azonosítók (földrajzi helyhivatkozás) Hunmarc-rekord (Geotaurusz)

001 000000047146
005 20110320235905.0
008 110320nn ang ba n a ana
034 ** **\$f46.85** ← *északi szélesség*
034 ** **\$e20.35** ← *keleti hosszúság*
040 ** \$aOSZK \$bhun \$fGeotaurusz
150 ** \$aPusztabábocka
450 ** \$wy \$aBábockapuszta
550 ** \$wg \$aSzolnok megyei kistelepülés
550 ** \$wj \$aÖcsöd
550 ** \$wk \$aAtrács-tó
550 ** \$wk \$aBábocka-halom
550 ** \$wk \$aKajla-halom
550 ** \$wk \$aKettős-halom (Békésszentandrás)
550 ** \$wk \$aTarcsai-halom
550 ** \$wm \$aAtalak
550 ** \$wm \$aÉrközitanyák
550 ** \$wm \$aKaján (Cserebökény)
550 ** \$wm \$aTelekpartitanyák
667 ** \$aA Bábocka-tanya korábbi neve a 2. kat. felmérésen Schwab-tanya
670 ** \$aNGA GEOnet Names Server (GNS).
670 ** \$a2. kat. felmérés.
670 ** \$a1944. évi kat. felmérés
678 ** \$aA középkorban a Dömösi apátság birtoka
680 ** \$aPuszta és a nyugati szélén azonos nevű kistelepülés

034 Kartográfiai azonosítók (földrajzi helyhivatkozás) megjelenített tezauruszcikk (Geotaurusz)

Pusztabábocka

Magyarázat: *Puszta és a nyugati szélén azonos nevű kistelepülés*

Tört.: *A középkorban a Dönösi apátság birtoka*

Belső megj.: *A Bábocka-tanya korábbi neve a 2. kat. felmérésen Schwab-tanya*

Forrás *NGA GEOnet Names Server (GNS*

2. kat. felmérés

1944. évi kat. felmérés

koordinátája

46.85 : 20.35

szinonimája

Bábockapuszta

típusa

Szolnok megyei kistelepülés

nagyobb egysége

Öcsöd

részei

Atrács-tó

Bábocka-halom

Kajla-halom

Kettős-halom (Békésszentandrás)

Tarcsai-halom

mellette

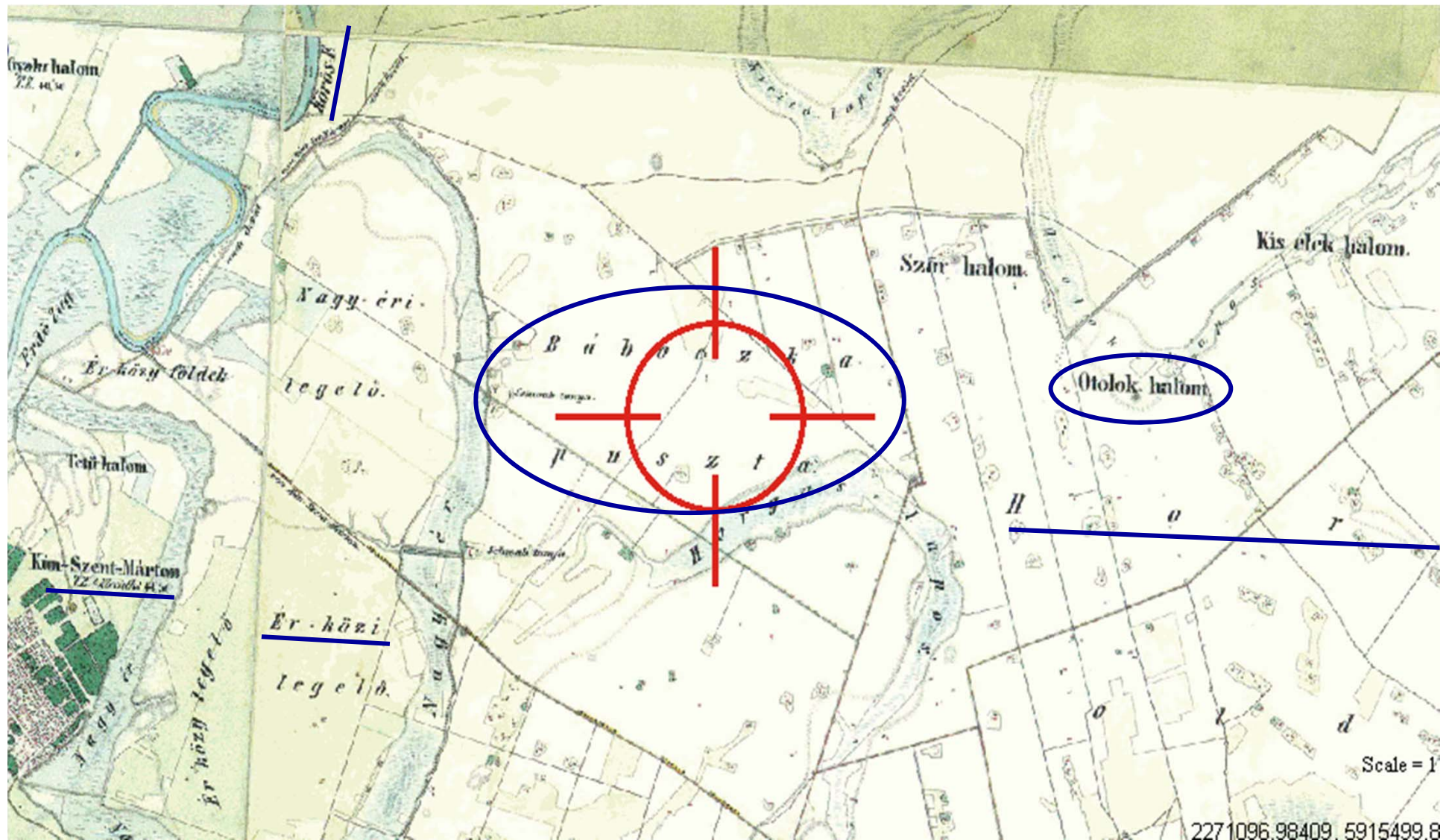
Atalak

Érközitanyák

Kaján (Cserebökény)

Telekpartitanyák

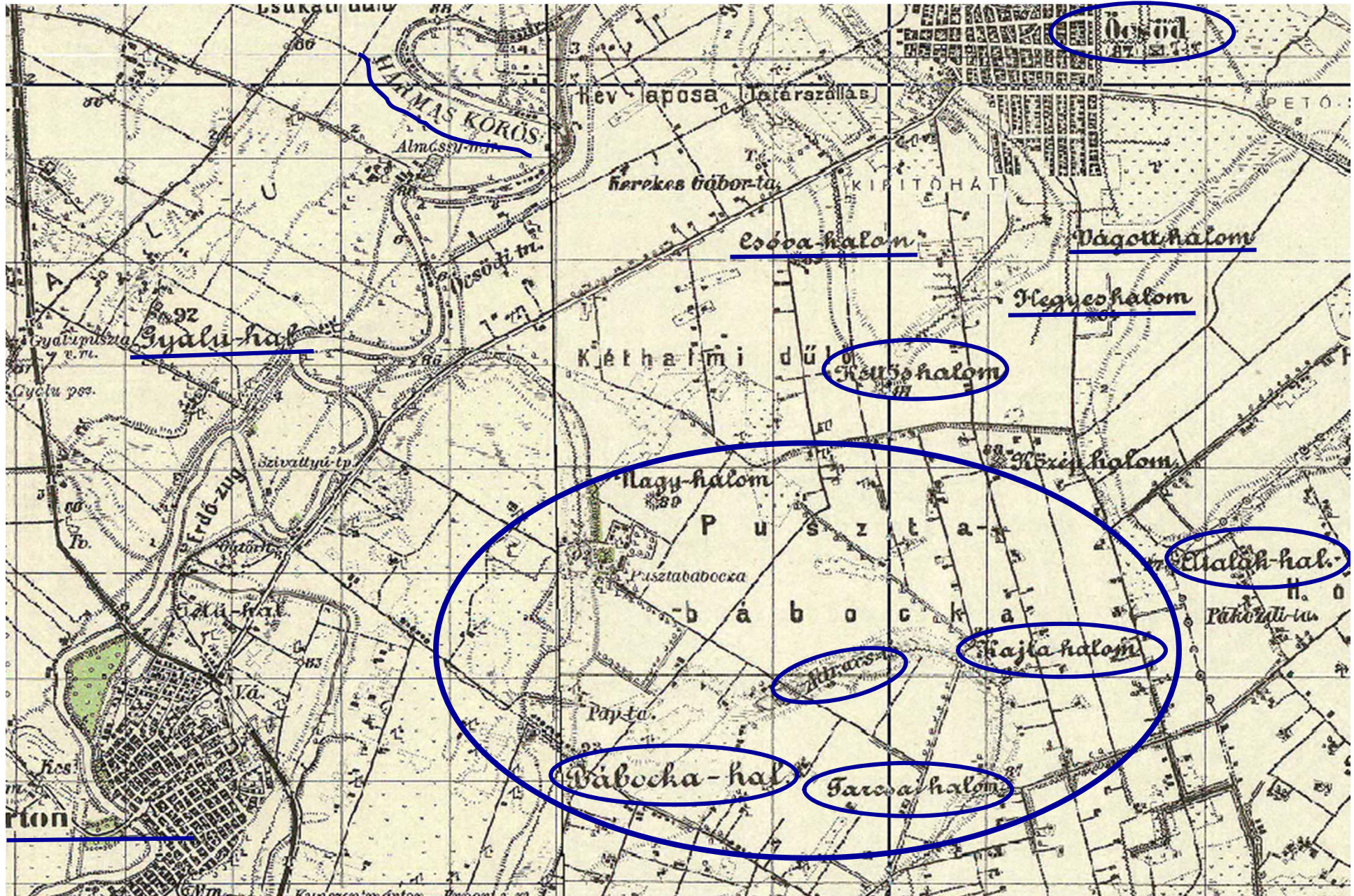
Pusztabáocka tezauruszikkének térképi környezete a 2. katonai felmérésen (1819-1867)

Ungváry Rudolf, Országos
Széchényi Könyvtár

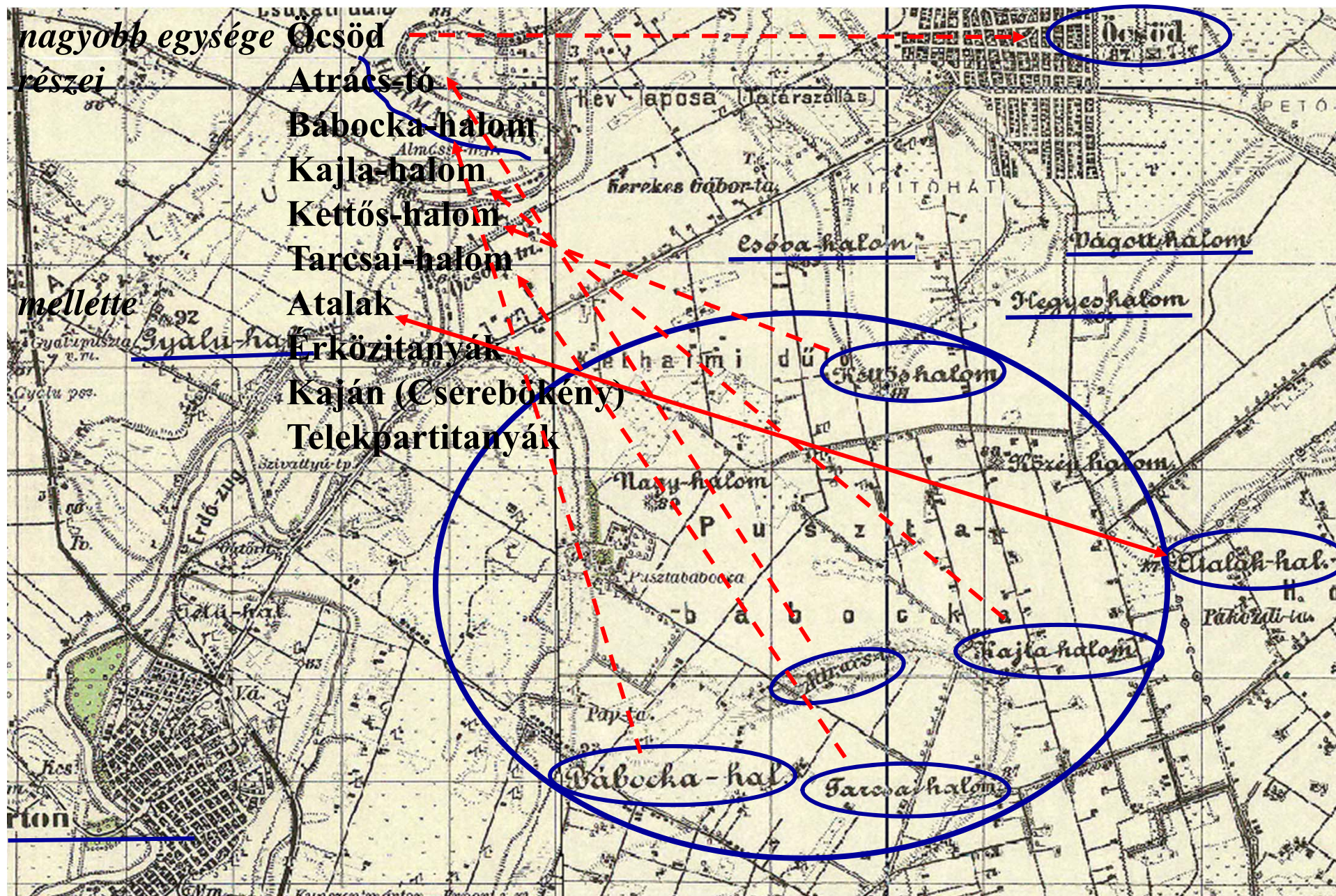

Pusztabáocka tezaszrzcikkének térképi környezete az 1944-es katonai felmérésen

Pusztabáocka tezauruszcikkének térképi környezete az 1944-es katonai felmérésen

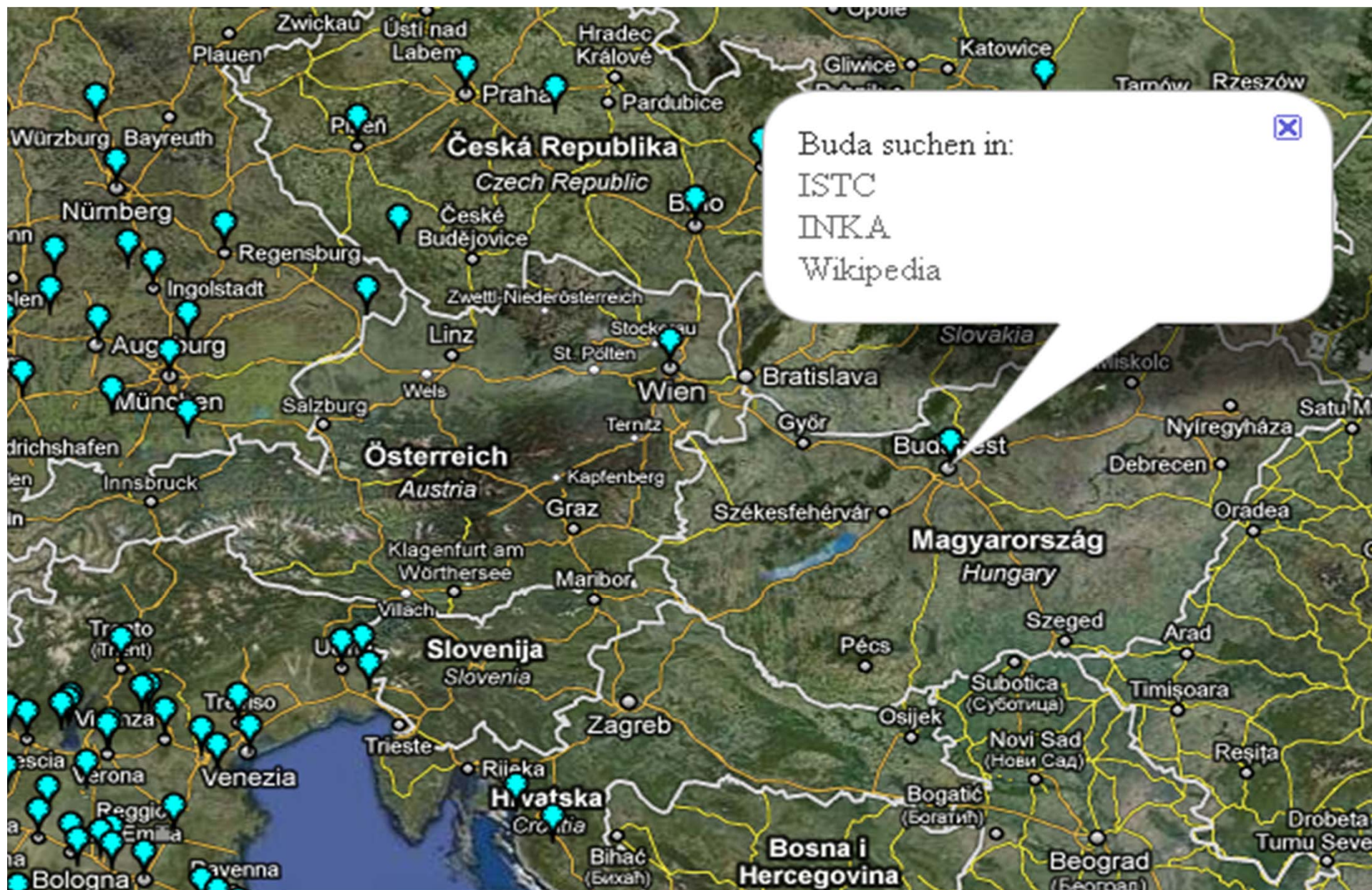

URI-t tartalmazó \$u almező alkalmazásának példája a 678-as történelmi megjegyzés mezőben

A berlini városi könyvtár ősnymtatvány-tárának katalógusában a nyomdahelyek alapján végezhető keresés a navigálható térképen

046/37X-38X Speciális tételfejadatok.

Jelenleg még csak személy- és testületi nevekre, valamint címekre

- 046 Születési, kezdési, keletkezési idő [év, hó, nap]
- 336 Mű vagy műrész kommunikációs formája
- 370 Kapcsolódó hely
- 371 Cím
- 372 Tevékenységi terület
- 373 Munkahely, tagság
- 374 Beosztás és időadatai
- 375 Családi állapot (genderadat)
- 376 Egyéb családadat (családtípus, társadalmi rang stb.)
- 377 Használt, birtokolt nyelv
- 380 Műfaj
- 381 Mű egyéb jellemzője
- 382 Hangzó dokumentum hordozója (hangszerelés)
- 383 Hangzó dokumentum számozási adata
- 384 Zenei kulcs

Névkataszter migrálható HUNMARC-formátumban (pl. helytörténeti, hungarika-nyivántartás)!

Személyi adatok rekordja HUNMARC-formátumban – integrálva az egységesített személynévvel (helytörténeti és levéltári rekordokban)

- 001 000000014023
- 005 20110321102302.0
- 008 040103#n#aon##aa#n#####n#aaa#####
- **046** ** \$f19620514 \$g20101223
- 040 ** \$aWeb0.2-es könyvtár \$bhun \$fSzemélynév-kataszter
- **100** ** \$aKovács \$jIstván \$c1942–2010 \$g20101025
- **370** ** \$aKaposfő \$bBudapest \$eKaposvár \$s1966 \$t2001 \$eBudapest \$s2001
\$u<http://www.loc.gov/marc/authority/ad370.html> \$vRévai Nagy Lexikona
- **371** ** \$aFő u. 15. \$bKaposvár \$dhu \$e7400 \$s1966 \$t2001
\$mkovacs4i@email.hu
- **371** ** \$aNyugati tér 3. \$bBudapest \$dhu \$e1234 \$s2001 \$mkovacs4i@mail.hu
\$s2001
- **372** ** \$agimnáziumi tanár \$s1966 \$t1991
- **372** ** \$afőiskolai tanár \$s1991 \$t2001
\$u<http://www.loc.gov/marc/authority/ad370.html>
- **373** ** \$aKaposvári Főiskola. Mezőgépek tanszék \$s1991 \$t2001
- **374** ** \$aadjunktus \$s1991 \$t1998
- **374** ** \$adocens \$s1998 \$t2001
- **375** ** \$anős \$s1964 \$t2005
- **375** ** \$aözvegy \$s2005
- **377** ** \$ahu \$aen \$age

Személyi adatok rekordjának egy lehetséges megjelenítése

Kovács István (1942–2010)

Kaposfő, 1962. május 14. – Budapest, 2010. december 23.

Tevékenységi helyek: Kaposvár, 1966–2001; Budapest, 2001–. Forrás: <http://www.loc.gov/marc/authority/ad370.html>. Révai Nagy Lexikona

Lakcím: 7400 Kaposvár, Fő u. 15. (1966–2001); 1234 Budapest, Nyugati tér 3. E-mail: kovacs4i@mail.hu . Idő: (2001–)

Tevékenységi terület: gimnáziumi tanár (1966–1991); főiskolai tanár (1991–2001). Forrás: <http://www.loc.gov/marc/authority/ad370.html>

Munkahely: Kaposvári Főiskola. Mezőgépek tanszék (1991–2001)

Beosztás: adjunktus (1991–1998); docens (1998–2001)

Családi állapot: nő (1964–2005); özvegy (2005–)

Nyelvtudás: magyar, angol, német

Jelentőségük: összekapcsolhatók az egységesített besorolási névállományok és a névkataszterek

Utalások és hivatkozások fajtáinak bővülése.

260 Összetett magyarázatos „lásd” tárgyi hivatkozás.

HUNMARC-rekord a Köztauruszban

Megőrizhetők a bonyolultabb esetek tapasztalatai, megoldási szabályai!

- 001 000000170417
- 005 20100807235905.0
- 008 100807nn bno ba n n ana
- 040 ** \$aOSZK \$bhun \$fKöztaurusz
- 151 ** \$aAlt-
- 678 ** \$aA 19. században általában kötőjellel írták ezeket az összetételeket (pl. Alt-Etschka), illetve a Csehországi hivatalos német nevek esetében szóközzel elválasztva (pl. Alt Tabor)
- 260 ** \$iAz \$aAlt- \$iés az \$aAlt_ \$ikezdetű hivatalos német neveket lásd egybeírva (pl. Altbeba és nem Alt-Beba vagy Alt Beba). Lásd még \$aNeu- \$iés \$aÓ-

260 Összetett magyarázatos „lásd” tárgyi hivatkozás.
Nemdeszkriptorcikk a Köztauruszban

Alt-

Magyarázat: *A 19. században általában kötőjellel írták ezeket az összetételeket (pl. Alt-Etschka), illetve a Csehországi hivatalos német nevek esetében szóközzel elválasztva (pl. Alt Tabor)*

lásd Az „Alt-„ és az „Alt_” kezdetű hivatalos német neveket lásd egybeírva (pl. Altbeba és nem Alt-Beba vagy Alt Beba). Lásd még „Neu-” és „Ó-”

A szöveges relációmegadás:

- Köznyelvi kommunikáció a laikus felhasználóval;
- keresési és feldolgozási szabályok közvetítése.

360 Összetett magyarázatos „lásd még” tárgyi hivatkozás.

HUNMARC-rekord a Köztauruszban

Megőrizhetők a bonyolultabb esetek tapasztalatai, megoldási szabályai

- 001 000000080543
- 005 20110307132014.0
- 008 100807nn ano ba n n ana
- 040 ** \$aOSZK \$bhun \$fKöztaurusz
- 150 ** \$aFátimai Szent Szűz
- 100 ** \$wh \$aMária \$cBoldogságos \$cSzűz
- 551 ** \$aFátima (Portugália)
- 360 ** \$iTovábbi megjelenések esetén lásd még:
\$aMária megjelenései és csodái \$ivalamint az egyes
eseteket, mint pl. \$aMedzsugorjei Szűz
- 680 ** \$iSzűz Mária megjelenése Fátimában

360 Összetett magyarázatos „lásd még” tárgyi hivatkozás.
Nemdeszkriptorcikk a Köztauruszban

Fátimai Szent Szűz

Magyarázat: *Szűz Mária megjelenése Fátimában*

lásd még

További megjelenések esetén lásd még: „Mária megjelenései és csodái” valamint az egyes eseteket, mint pl. „Medzsugorjei Szűz”

általánosabb

Mária, Boldogságos, Szűz

helye

Fátima (Portugália)

A személynévnek is lehetnek deszkriptor-deszkriptor kapcsolatai.

A szemantikus web és web2.0 világában jogos elvárás:

strukturáltabb megjelenések

= informatívabb keresőnyelv

Kitekintés

A MARC-bővülés iránya: **a könyvtári katalógusok bekötése a világhálóba**

A web2.0, a közösségi (social) média, a használó gerjesztette tartalom (user generated content):

-„demokratikus” + felvizez **[a vágyak kielégítésére törekszik]**

A „tömegek bölcsességének parádés (elrettentő) példája: „

„A hagyományos, kategóriákon alapuló osztályozási rendszerekben az osztályozni kívánt dolgokat fő kategóriákra osztják, ezeket kategóriákra, és így tovább. Minden dolog egyszerre csak egy kategóriában lehet (ilyen például a [könyvtári Egyetemes tizedes osztályozás](#): egy könyv nem lehet egyszerre a *Vallás* és a *Filozófia* kategóriában, mert minden kategóriához más könyvespolcok vannak rendelve). Ez a kategorizálás feltételezi, hogy van egy, a témához nagyon jól értő szakember, aki a legjobb kategóriába teszi az adott dolgot.” (Wikipédia, Web2.0 szócikk, 2011)

A könyvtári információ a weben:

-„tekintélyi” + minőségi **[a szakértelem tekintélyére támaszkodik]**

Cél és eredmény: a kölcsönös sakkbantartás (ellensúlyképzés)

vége

helyettesíti

generikus fölérendeltje

egésze

előzménye

folytatása

lásd még

befejezés

the end

Ende

kampec

konyec

időpont

lét

kezdet

semmi

előadás

megkönnyebbülés

Az előadás a „Dokumentum- és tudáskezelés domainspecifikus nyelvre (DSL) alapozva (EDMS&KMS)” c. projekt (GOP-1.1.1-08/1-2008-0098) keretében készült.

Ungváry Rudolf, Országos
Széchényi Könyvtár